

KMETSKI LIST

Številka 39

Ljubljana dne 27. septembra 1939

Leto XXI

Vprašanja našega časa

Kaj je največje jamstvo za obstoj in uspešen razvoj države? Poleg drugih pogojev je tu v prvi vrsti — zadovoljstvo državljanov. Kjer tega ni, ne pomaga nobena sila. Državni organizem začne hirati in ob prvem večjem pretresu — razpade.

Zgodovina nam daje za to trditev dosti prepričujočih primerov. Da ne bomo segali dalje, naj omenimo samo bivšo Avstro-Ogrsko, o kateri si pred pol stoletjem ne bi nihče upal trditi, da bo razpadla in prav doslovno od nje ne bo ostal niti kamen na kamnu.

Primeri iz novejšje dobe spadajo le posredno v obseg našega razmišljanja, vendar tudi ti naših trditev ne zanikujejo. Ne bomo se ustavljali ob njih, ampak preidemo rajši takoj na domače področje.

Po dvajsetih letih

trenj in sporov zlasti med Hrvati in Srbi, je zdaj Jugoslavija tako srečna, da je prišlo do notranjega sporazuma in do take državno-pravne ureditve v notranjosti, ki bo zadovoljila veliko večino prebivalstva.

Kakor nas to veseli, vendar ne smemo prezreti, da je to delo samo del vsega tistega, kar je še treba izvršiti, ako hočemo imeti res srečno in zadovoljno Jugoslavijo. Pri tem mislimo zlasti na velike

socialne naloge

in vprašanja, na katere bo treba v bližnji bodočnosti odgovoriti. Teh nalog ni mogoče odpraviti na ta način, da bi jih hoteli strahopetno prezreti, ampak se jih je treba lotiti z vso odločnostjo, iskrenostjo in popolnim razumevanjem sedanje dobe in njenih zahtev.

Nova doba

Pravilno sklepajo tisti, ki pravijo, da je bila zadnja velika vojna 1914.—1918. le prvo razdobje vojne in razvoja, ki se je tudi zadnjih dvajset let nadaljeval, dasi je orožje na nekdanjih bojiščih počivalo. Ideja kolektivizma (skupnostnega urejevanja človeške družbe) ni umrla, ampak je živela dalje v nemškem narodnem socializmu in italijanskem fašizmu. Kakor sta zadnja dva sorodna med seboj, tako sta oba tudi sorodna s prvim, ki je prav za prav njun izvor in idejni oče. To smo mi naglašali že dolga leta prej, preden je prišla stvar tudi v mednarodnih dogodkih na zunaj do izraza.

S tem dejstvom danes računajo po vsej Evropi. Mussolini, ki se je izkazal že često za modrega in spretnega državnika, je začel v južni Italiji izvajati

agrarno reformo

in deliti zemljo kmetom, da na eni strani zadosti socialnim nalogam države, na drugi

pa utesni gospodarski vpliv veleposestništva na primerno mejo in mero.

Ta poteza pomeni nekako gospodarsko revolucijo, ki pa je bila izvršena mirno, brez vsakih pretresljajev in brez vsakega hrupa. Imela pa bo obilo dobrih posledic. Siromašnemu kmetu bo življenje v veliki meri olajšano, patriotizem pa bo v njem v veliki meri okrepljen. Dejstvo, da mu je državna oblast pomagala na noge, bo v italijanskem kmetu poglobilo ljubezen do države in spoštovanje njenih zakonov in oblasti.

Ves vodilni evropski tisk brez ozira na to, katero strujo zastopa, ugotavlja zadnje dni, da je s prihodom Rusov na Karpate, torej dalje nego so kdajkoli v Evropi bili, nastala nova razdelitev moči med velesilami v Evropi.

Kako se bo ta razdelitev izvršila, je

danesh še malo jasno. Anglija in Francija nista še zavzeli jasno opredeljenega stališča, Nemčija razlaga po svoje, iz Rusije pa tudi še ni določnih izjav.

Prav ta nejasnost, to zagonetno valovanje, ki vsak hip rodi lahko največje presenečenje, nam nalaga dolžnost, da se z vsemi silami oklenemo zemlje, ki nam je domovina, in skušamo na njej življenje urediti tako, da nam bo mogoče s čim manjšimi žrtvami preživeti usodne čase in ohraniti svojo posest.

Prav ob tem klicu pa se nam odpira nešteto vprašanj, ki jih bo treba rešiti naglo, temeljito in v duhu največje socialne pravičnosti. Samo na tak način bomo lahko premagali težave in utrdili svoj dom, da bo kos vsem viharjem, ki bi morda jeli butati obenj.

Nekdaj smo skupaj držali, danes pa se sovražimo

Kadar človek razmišlja o življenju najstarejših narodov in prehaja na življenje Slovanov, pride do zaključka, da so bili prvi nosilci organizirane zadrugne misli naši pradedje. V obsežnih ruskih stepah je zadruga urejevala življenje ljudstva, prodajala oziroma zamenjavala blago in ščitila svoje člane pred vsakršnim sovražnikom. Krepeke zadrugne tistih časov so povzročile, da je preseljevanje Slovanov v današnje kraje v polnem obsegu uspelo. Misel trdne povezanosti večjega števila ljudi je zmagala vse napore in težave ter večkrat ustvarjala velike vojne pohode zaradi zavzetja novih naselij. Kako močna je bila zadruga v preteklosti naše zgodovine, pričajo danes številne vasi, ki so dobile ime po zadrugnih starešinah (Radoslaveci, Bodinci, Okoslavci, Stanetinci, Dragotinci itd.). Moč naših starih zadrugarjev je trajala tako dolgo, dokler tuja navlaka ni pokvarila naravne moči slovanske duševnosti. Odpornost proti sovražnim četam je trajala vse dotlej, dokler ni bila dotaknjena zadruga. Res, naši predniki so večkrat prenašali oblast Obrov in Hunov ali se odporna moč skupnosti ni strla, ker divja naroda Avarov in Hunov nista posegla v zadrugno življenje, ki je notranjo moč Slovanov ohranilo popolnoma nedotaknjeno. Dasi naši predniki v bistvu niso imeli smisla za večjo narodno skupnost, so v primeru sile zadrugni starešini hitro povezali večje skupnosti, ki so ohranile ves narod. V poznejši dobi sta Samo in Otokar ustvarila velike slovanske države samo s pomočjo organiziranih zadrug. Vse srbske države in sploh države južnih Slovanov so slonele in imele svoj vir v krepkih zadrugah. Moč zadrugne organizacije so naši predniki prejeli torej od narave, ki je bila njih učiteljica in vodnica. Vse kreposti, ki so se ohranile do današnjega dne, izvirajo iz stare slovanske zadrugne.

Zalostna doba nastopa za naše ljudstvo ta-

krat, ko je pričelo razorno delovanje tujcev, ki so v ovčjem kožuhu prihajali k nam in se vrgli na jedro naše narodne skupnosti — zadrugo, kakor volkovi na jagnje. V tem času se začneja pri nas ustvarjena zadrugna misel omahovati, dokler niso vzgojili iz nas zagrizene sebičnosti, kakršni smo dandanes! Tisto, kar je bilo našim prednikom najsvetejše, je tuja navlaka strla, največ zaradi tega, ker naša gostoljubna duševnost ni poznala sovražnikovih namenov. Kakor je prej zadruga urejevala vso narodno življenje, tako je kasneje bila osovražena. Tista gorja, ki so šla čez hrbet našega človeka, so strla v njem skoraj vsakršni smisel za skupnost.

V tem je vir vse naše nesreče, da še danes nočemo, ne moremo in ne vemo čez predsodke, ker je ravno v naši duševnosti globoko usidrana nasprotna misel od skupnosti. Koliko je bilo žrtv v zadnjih desetletjih za zadrugno miselnost in samopomoč, toda uspehi daleč zaostajajo za žrtvami. Za pol brazde se požene grunt na boben — to je naše zrelo! V tem se izživljamo in cepimo dlako, da nas tujec še naprej po mili volji izžema. To kar je nekdanj bilo močno, nam je danes slabost, ker sosed ne vidi sosedu, celo sosedova psa se ne povohata, ker ju moti sovražstvo gospodarjev. Idejo skupnosti izrabljajo danes tisti, ki so jo v narodu strli ali vsaj v veliki meri pripomogli, da zadrugništvo v moderni dobi ni moglo izpolniti poslanstva. Na svojih prsih rajši redimo nergače, ki sejejo sovražstvo, ki je največji škodljivec zadrugne ideje. Vse do tedaj, dokler ne bomo znali pognati iz svoje sredine največje človeške slabosti, našemu človeku ni pomoči. Še naprej bo podvržen trpljenju od rojstva, do smrti, ker je takšna želja izkoriščevalca! Ko se bo pa zopet vrnila v nas slovanska zadrugna miselnost, takrat bodo padla vsa bremena z naših hrbtov.

Po treh tednih evropske vojne

Kakor vse kaže, pomenijo prvi trije tedni nove vojne šele nekaj

uvod

v dogodke, ki bodo sledili po naprej določenem načrtu.

Pretekli teden so govorili trije predstavniki sprtih velesil. V Gdanskju je govoril kancelar Hitler, ki pa ni povedal nič bistveno novega. Za nas kot južne sosede Nemčije je važen tisti del njegovega govora, v katerem naglašja, da smatra sedanja Nemčija tudi svoje južne meje za dokončne in torej nima v teh predelih nobenih krajevnih zahtev.

Hitlerju sta zapored odgovorila angleški ministrski predsednik Chamberlain in francoski ministrski predsednik Daladier, ki sta oba naglašala, da sedanji nemški režim pomeni stalno vojno nevarnost v Evropi. Oba sta tudi ponovila svoje obljube Poljski s pripombo, kako se Poljaki zavedajo, da se usoda njih domovine ne bo odločila na poljskem bojišču, ampak popolnoma drugje.

Oba državnika sta se tudi odklonilno izjavila o raznih mirovnih posredovanjih. Anglija in Francija po teh izjavah ne moreta več zapupati Nemčiji. Zato bosta začeto vojno vojevali do končne zmage, ki naj enkrat za vselej zatre v Evropi misel o nadvladi kakega naroda nad drugimi narodi.

Po teh splošnih obrisih in določenih izjavah moramo pričakovati, da bo sedanja vojna zelo dolgotrajna in v svojem nadaljnjem razvoju tudi dosti bolj brezobzirna kakor vse vojne, kar jih doslej pomni zgodovina.

Usoda Poljske

je za sedaj precej bridka. Glavni del poljske vojske je poražen. Zapadni del države so zasedli Nemci, vzhodnega pa Rusi.

Kolikor prihaja v javnost vesti o nemško-ruskem sporazumu, zasedejo Rusi Poljsko do Varšave. Rusom pripadejo tudi gališki petrolejski vrelci in tisti del Poljske, ki meji na Romunijo. Po teh vesteh je razumljiv ruski poseg v boje na Poljskem. Vse kaže, da Rusija zasleduje čisto določne cilje, ki se bodo prej ali slej pokazali v jasnejših oblikah. Že sedaj pa se vidi, da sedanja Rusija v zunanji politiki osvaja vse ideale svoje carske predhodnice. Prav zaradi tega moramo tu pričakovati še pomembnih in trenutno presenetljivih dogodkov, ki pa bodo samo logična posledica celotne zamisli.

Poljska armada

se kljub obupnemu položaju še vedno bori. Razbita je sedaj na tri ločene skupine. Armada generala Sikorskega ima svoje oporišče v Karpa-

ti in sega do Lvova in Lublina. V Lvovu se bori proti Rusom, v Lublinu proti Nemcem.

Armada generala Sosnovskega se takisto bori na zapadu proti Nemcem, a na vzhodu proti Rusom v pokrajini Suvalki, ki je polna jezer in gozdov.

Tretja armada brani Varšavo in pomeni še vedno središče poljskega odpora. Borbe za Varšavo se bijejo deloma v samih predmestjih, deloma pa na širokem odprtem prostoru kakih 50 km od Varšave.

Poljski maršal Rydz-Śmigły, ki je zapustil armado in se umaknil v Romunijo

Razmejitvena črta

Medtem ko se Poljaki še vedno branijo, je razdelitev Poljske dejansko že izvršena in tudi določena začasna razmejitvena črta med Nemčijo in Rusijo.

Podoba je, da je za zdaj celo padla v vodo misel o ustanovitvi vmesne poljske države med obema velesilama.

Razmejitvena črta gre sedaj približno od Vzhodne Prusije na severu ob reki Narev od njenega izliva v Vislo, 24 km vzhodno od Var-

šave pri Modlinu, nato ob Visli in dalje do Varšave, tako da tisti del Varšave, ki leži na levem bregu, pripada Nemcem, predmestje Praga pa Rusom. Nato gre črta ob gorenjem delu Visle, zajema industrijski trikot pri Sandomierzu in gre nato ob reki Sanu do Karpatov. Tako ima sedaj Rusija več kilometrov skupne meje s Slovaško in tudi skupno mejo z Madžarsko v tistem delu, ki ga je dobila Madžarska, ko je ob razpadu Češkoslovaške zasedla Podkarpatsko Rusijo.

Ta meja je seveda začasna in so še mogoče spremembe. Francoski listi ugotavljajo pri tej priliki tole: 1. nemške čete so morale zapustiti Grodno in Lvov; 2. Rusi bodo dobili največje petrolejske vrelce v Drohobiču in Borislavu; 3. Rusi dobe Przemysl in torej mejo z Madžarsko in s Slovaško; 4. Rusi dobe pretežni del Poljske in tudi mesta Vilno, Grodno, Brest-Litovsk in Bialystok.

Angleži sodijo, da bo rusko-nemški sporazum vir stalnih trenj med obema velesilama. Poleg tega sklepajo, da ima Rusija posebne vojaške namene z Baltskim morjem. Pojavili pa so se tudi že glasovi, da namerava Rusija okupirati baltske države (Litvo, Estonko in Finsko), vendar so vse to trenutno le ugibanja in vesti, ki jih razne agencije pošiljajo v svet zaradi propagande.

V Berlinu smatrajo, da bo Nemčija pri končnih pogajanjih zahtevala ustanovitev male poljske vmesne države med seboj in Rusijo. Eni zatrjujejo, da bo ta nova Poljska nekaj skupen rusko-nemški protektorat, drugi pa trdijo, da bo izključno pod protektoratom Nemčije kakor sta sedaj Češka in Moravska.

Seveda so tudi to šele ugibanja. Kaj bo od njih ostalo, bomo videli šele tedaj, ko bo pravkar pričeta vojna končana.

Nemčija in nevtralci

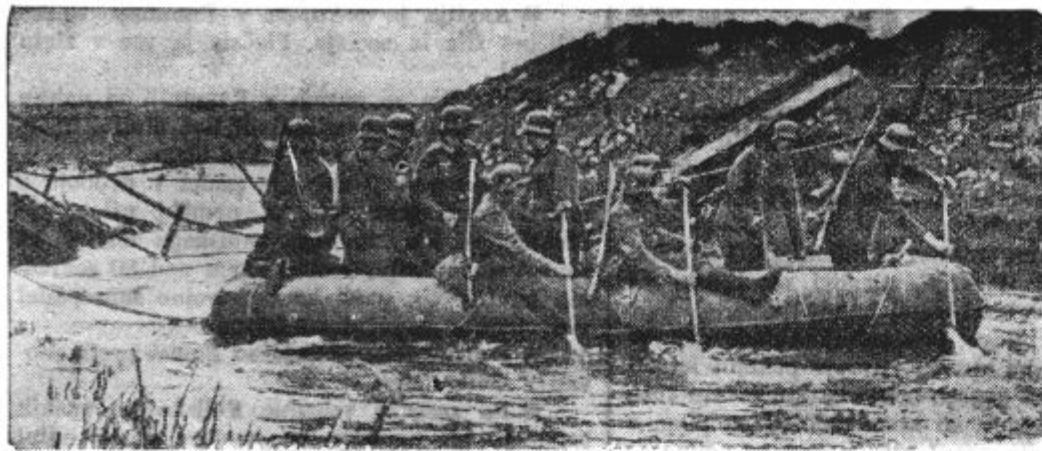
Kakor poročajo vesti iz angleških in francoskih virov, so vse nevtralne države poostrele svoje varnostne ukrepe.

Nizozemska je zasedla vzhodno mejo s 400 tisoč možmi, Belgija je spravila v svojo tako zvano Devezovo utrjeno linijo pol milijona vojakov, a tudi Švica ima svojo vojsko na meji. Italija po teh poročilih še ni odpoklicala svojih čet z Brennerja (v Tirolah) in tudi svojih mobiliziranih čet še ni poslala domov. Celo skandinavske dežele so vpoklicale več letnikov in zavarovale svoje meje. Tudi Romunija ima na svojih mejah 600 tisoč mož.

Glede na ta poročila izjavlja DNB (nemški poročevalski urad), da Nemčija nima v načrtu nobenih vojaških ukrepov ob mejah nevtralnih držav.

Levo: Nemški vojaki gredo v utrdbe na Siegfriedovi črti. — Desno: Poljsko pehoto pri napadu obstreljuje nemško topništvo.

Levo: Nemško vojaštvo se v gumijastih čolnih prevaža čez Vislo na Poljskem. — Desno: Prizor iz borbe v predmestju Varšave.

Kako je z Rusijo

Prvič so se sedaj po izbruhu sovražnosti v svetovnem tisku pojavili glasovi, da Rusija postopa v nekakem sporazumu z Anglijo. Vesti sicer niso uradno potrjene in pomenijo za sedaj v glavnem le ugibanja, vendar jih zaradi zanimivosti objavljamo tudi mi.

Povod zanje je dal razgovor med ruskim veleposlanikom Majskim v Londonu in angleškim zunanjim ministrom lordom Halifaxom. Angleška in ruska vlada po dogodkih zadnjega časa že dva meseca nista imela nobenih neposrednih uradnih stikov. Ob posegu ruskih čet v poljsko-nemške boje so zato nekateri trdno pričakovali, da bosta Anglija in Francija Rusiji napovedali vojno. Preroki so čakali in čakali, toda zgodilo se ni nič takega. Marsikje so bili ljudje razočarani, tu prijetno, tam neprijetno presenečeni, italijanski tisk pa je končno namignil, da zapadni velesili postopata čisto pravilno, ko ne napovesta Rusiji vojne, ker ona ni šla v vojno, ampak je prišla samo zavarovat svoj življ, Ukrajince in Beloruse.

To svojo nalogo je Rusija opravila brez posebnih žrtev in na način, ki je edino v takih razgibanjih časih mogoč. Kakor smo v našem listu že naglasili, je tokrat po dolgih letih boljševiska Rusija prvič poudarila svoj slovanski značaj in slovansko poslanstvo.

Kako se vrši rusko zasedanje, o tem si poročila močno nasprotujejo. Rusom neprijazni krogi vedo povedati, da nastopajo Rusi kot idejni borci proti svojim idejnim nasprotnikom zelo brezobzirno. Vendar niti ta poročila ne morejo prezreti dejstva, da Rusi dele hrano zbežanemu prebivalstvu v zasedenih pokrajinah.

Druga poročila to zanikajo. V tej zmedi bo brzkone resnica v sredi in si jo vsak čitatelj lahko poišče sam. Vsekakor pa se zdi, da je s prihodom Rusov na Karpate res nastal za Evropo čisto nov položaj in so zadnje mirovne pobude v zvezi z njim.

Izdatki za oboroževanje

Nemški državni kancelar Hitler je nedavno izjavil, da je Nemčija potrošila za oboroževanje v šestih letih narodno-socialističnega režima 90 milijard nemških mark. Anglija je v istem času izdala za svoje oboroževanje okrog štiridesetih milijard mark, Francija nekaj nad 25 milijard mark, Poljska pa pet milijard mark. Vse tri države skupaj so torej izdale za oboroževanje nekaj manj kakor 70 milijard mark ali okoli tisoč milijard dinarjev!

Belgija in Nizozemska

Obe državi sta na nevarnem področju, kjer se kljub zagotovilom o spoštovanju njune nevtralnosti vsak trenutek lahko pripeti kaj neprijetnega.

Zaradi tega je belgijsko vrhovno poveljstvo ob vzhodni meji ukazalo spustiti v zrak vse nasipe pri Liegeu in Flemingu. Obe obmejni pokrajini sta zdaj pod vodo in je prehod mogoč samo po cestah in železnicah.

Enako je Holandska (Nizozemska) zaradi

nejasnega položaja sklenila okrepiti svojo obrambo na vzhodni meji, na severu in zapadu pa je vse pripravljeno za poplavitve dežele.

Boji na zapadu

Po delni razbremenitvi nemških vojnih sil na vzhodu pripravljajo baje Nemci močan napad na zapadu (proti Franciji). Poročila trdijo, da je tam sedaj zbranih poldrugi milijon nemških čet. Med njimi omenjajo kot posebnost nemško oklepno pehoto. To so pehotni oddelki, v katerih je baje vsak vojak opremljen s posebnim jeklenim oklepom, ki ga navadna krogla iz puške ne prebije.

Kaj je na tem resnice, je vprašanje. Znani so iz prejšnjih vojn verižni jekleni oklepi, s katerimi je vojakov trup res zavarovan proti kroglam iz navadnih vojaških pušk. Človeku pa se vendar čudno zdi, da bi uporabljali kje take oklepe, ker vojaka silno obteže. Če bi že kje uvažali za pehoto oklepe, bi bilo veliko bolj verjetno, da jih uvedejo iz papirja. Tak zaščitni oklep je dosti lažji, opravi pa isto, kar jekleni, ako ne še več. Več primerov iz prejšnje velike vojne je znanih, ko je srednje debel notes ali pa molitvena knjižica zadržala kroglo. Pri sedanjem napredku tehnike bi bilo čudno, če armade, oziroma njih vodstva te izkušnje ne bi izkoristili. Slaba stran jeklenih oklepov je namreč v tem, da se v primeru, ko jih krogla kljub vsemu pričakovanju vendarle prebije, s svojo notranjo stranjo zarijejo na prebitem mestu v telo in napravijo rane, ki često povzročijo hude komplikacije s smrtnim izidom. Pri oklepih iz papirja bi to odpadlo.

To pa le mimogrede. V ostalem so obojestranska poročila močno skopa. Kot posebnost svoje vrste so listi te dni objavili poročila o — prašičih, ki jih baje uporabljajo Francozi proti Nemcem za očiščevanje minskih polj. Prašiči rijejo pred fronto, nalete tako na mine in jih nehote sprožijo. Tako je ozemlje prosto in nevarno. Francoska pehota lahko zasede dotične predele, pobite prašiče pa odpremi nazaj v vojaške klavnice.

Tako nekako se glase poročila, ki pa jih je treba sprejemati z največjo previdnostjo. Brez dvoma bodo tudi v tej vojni uporabljali razne zvijače, koliko in katera se je obnesla, bodo pa lahko presodili šele tisti, ki pridejo za nami.

Brez uradnega potrdila nekateri poročajo, da je kancelar Hitler obiskal zapadno fronto, uradno pa potrjujejo, da je prispel tja nemški vrhovni poveljnik general Brauchitsch. Ta okolnost daje slutiti, da se tamkaj pripravljajo veliki dogodki, o katerih dalekosežnosti in posledicah sedaj ni mogoče govoriti, ker je vsako tako ugibanje udarec v vodo.

Značilno za razpoloženje v obližju prizadetih pa je dejstvo, da vse sosedne države z vso naglico izvajajo razne obrambne ukrepe. Nemčija zatrjuje, da bo spoštovala nevtralnost obrobni držav na tem ozemlju in tudi drugih nevtralnih držav, nasprotna stranka govori o njej drugače, vsi nevtalci pa žele ohraniti svoje in ostati zunaj tega spora.

Tak je danes položaj na zapadu. Podoba je, da se tu — ako se ne zgodi kaj nepričakovanega — ne bo v doglednem času zgodilo nič posebnega. Mogoča pa so seveda najrazličnejša presenečenja, o katerih nas bo poučil čas.

Mussolinijeva izjava

Te dni je Mussolini sprejel fašistično delegacijo iz Bologne in ji med drugim dejal:

»Italijanski narod ve, da se bom, kadar bo potrebno, pojavil na balkonu te zgradbe. On tudi ve, da se bo, kadar se bom odločil, da stopim na balkon te zgradbe, zgodilo to le zato, da objavim enake zgodovinske sklepe, kakor se je to zgodilo 2. oktobra 1935 in 9. maja 1936. Zankrat pa to ni potrebno in naša politika je povsem v skladu z našimi narodnimi interesi, sporazumi in pakti, ki smo jih sklenili, pa tudi z željami vseh nevtralnih narodov in poleg njih tudi z željami nemškega naroda, da se omeji spopad. Poljska je sedaj likvidirana. V Evropi še ni nastala prava vojna in jo je še mogoče preprečiti. Zaman si je ustvarjati iluzije, da se bodo ohranile ali obnovile stare pozicije, ki so bile obsojene na propast in jih je tudi realnost že likvidirala. Vsak spopad bi bil sedaj tudi zaman.

Pametno sta ravnali angleška in francoska vlada, da nista reagirali na rusko intervencijo na Poljskem, temveč priznali dejansko stanje, ker bi se drugače spor razširil. Težko pa bosta moralno opravičili svoje ravnanje, ko nočeta tudi priznati dejanskega stanja, ki ga je ustvarila na Poljskem Nemčija. Zato je čisto naravno, da se je v vsem italijanskem narodu pojavila želja, ki bodi obenem ukaz: Pripravimo se vojaško, da bomo lahko odgovorili na vsako eventualnost in da bomo lahko podprli vsak poskus, ki stremi za tem, da se vrne mir. Delati v miru in bdeti, to je in ostane cilj italijanskega naroda!«

V splošnem smatrajo to izjavo za ponovno potrdilo italijanske nevtralnosti v sedanjem sporu.

Žrtve na bojiščih

Na poljskem bojišču je poleg drugih padel tudi bivši vrhovni poveljnik nemške vojske general Fritsch.

Na bojišču je padel tudi nemški princ Oskar, vnuk bivšega cesarja Viljema.

Kakšne so druge žrtve, pove dnevni ukaz maršala Göring, ki pravi:

Prva divizija topniškega protiletalskega polka št. 22 se je udeležila borbe na reki Iliži 8. in 9. septembra z največjo hrabrostjo ter je odbila številne in izredno nadmočne sovražne sile. Pri tem je padlo junaške smrti mnogo častnikov, podčastnikov in vojakov, kakor tudi sam poveljnik divizije. Njihovi vojaški požrtvovalnosti vse do zadnjega diha se je treba zahvaliti, da je ta borba zmagovalno zaključena. S tem izrekam za njeno junaško vedenje hvaležnost in največje priznanje. Vse letalske sile se spominjajo s ponosom teh hrabrih mož, ki so padli v tem junaškem boju. Naj nam bo svetel vzgled.

Krvavo delo 'Železne garde' v Romuniji

V. četrtek 21. t. m. so v Bukarešti člani znane »Železne garde« umorili predsednika romunske vlade Armanda Calinesca, ko se je vračal iz urada na stanovanje.

Atentat, ki je bil skrbno pripravljen, so izvršili ob vstopu na most čez reko Dembovicio. Napadalcem so uporabili tri avtomobile in polno naložen kmetijski voz, da so zajezili promet. V gneči so nato planili iz avtomobilov in začeli streljati v predsednikov avto. Orožnik, ki je spremljal predsednika vlade, je bil takoj ubit, šofer pa hudo ranjen.

Medtem ko so se ljudje v strahu razbežali, so atentatorji tako temeljito opravili svoje delo, da je bil Calinescu na mestu mrtev. Zadelo ga je dvajset strelcev, od teh pa trije celo v glavo.

Po umoru so atentatorji vdrli v radio-postajo in sporočili: »Predsednik vlade je ubit. Ubila ga je skupina članov 'Železne garde'!«

Nato so bili atentatorji prijati. Dva sta izvršila samomor, sedem pa so jih ustrelili na kraju samega atentata. Smrtno obsodbo je izvršil

neki orožniški častnik. Vseh sedem atentatorjev je zapored postrelil s samokresom. Nato so pripeljali še trupli obeh samomorilcev in je vseh devet trupel ležalo na kraju atentata 24 ur, narkar so jih zagrebli.

Vodja in organizator atentata je bil advokat Dimitrescu iz Pleštija, njegovi pomočniki pa študentje in delavci, sami mladi ljudje.

Truplo ubitega predsednika vlade pokopljajo ona državne stroške. Ker je pokojni izrazil željo, da naj se pogreb izvrši na kmetiskem vozu z volovsko vprego, so krsto naložili na plug, v katerega je bilo vpreženih šest parov volov.

Romunska vlada je prejela ob tragičnem dogodku vrsto sožalnih brzojavk iz domovine in tujine, med njimi tudi od predsednika naše vlade in od našega zunanjega ministra.

V proglasu, ki ga je po tragičnem dogodku vlada izdala na narod, med drugim naglašajo, da bo odločno stopala po poti miru in se trudila, da s sosedi utrdi medsebojno zaupanje in dobro sosesčino, v sedanji vojni pa bo ostala strogo nevtralna.

Atentatorji na romunskega predsednika vlade Calinesca. Dva sta se ubila sama, sedem so jih prijeli, obsodili na smrt in jih še isti večer ustrelili na kraju atentata. Na sliki vidimo trupla usmrčenih atentatorjev, ki so jih 24 ur pustili ležati na ulici.

Neizprosno obračun

Po umoru predsednika vlade Calinesca so v Romuniji neizprosno obračunali z »Železno gardo«.

Po samih romunskih uradnih podatkih je bilo po smrti predsednika vlade na smrt obsodjenih in usmrčenih v raznih krajih države 292 pristašev »Železne garde«, po angleških poročilih pa je število usmrčenih še dosti višje. Tako vse kaže, da je »Železna garda« dokončno zatrita in uničena.

Vse, ki so jih usmrtili, so pustili po 24 ur ležati na kraju usmrtitve.

Kdo je duša umora?

Takoj po umoru Calinesca se je med nemško in francosko-angleško propagando razvila prava besedna bitka o tem, kdo je prav za prav resnični režiser v tej krvavi igri.

Nemci očitajo Angležem, da so oni pravi povzročitelji umora. Calinescu naj bi bil po teh trditvah Angležem trn v peti, ker ni hotel vključiti Romunije v angleško-francosko mirovno fronto.

Francoski in angleški tisk pa prav tako srdito zvrčata krivdo za ta umor na Nemce, češ da se Calinescu ni hotel podrediti nemškim nadržtom.

V zvezi s tem pišejo nekateri francoski listi, da Romunije brzkone ne čaka nič dobrega. Pravijo, da bodo Rusi izrabili ugodno priložnost in zahtevali Bukovino in Besarabijo.

V koliko so te domneve opravičene, bomo kmalu videli. Pri tej priliki naj samo pripomnimo, da Rusija še ni nikdar priznala odcepitev teh dveh pokrajin od svojega državnega telesa.

■ Nemška vojska je pričela uporabljati na zapadni fronti nove proti tankovske strojnice kalibra 10'12 mm.

■ Poljski kardinal Hlond, ki ga poznamo že tudi Slovenci, je zapustil Poljsko in prispel v Rim. Papežu je poročal o stanju katoliške duhovščine na Poljskem.

■ Na ozemlju Sovjetske Rusije so dosedaj našli štiri velika ležišča niklja, in sicer na srednjem in južnem Uralu, na polotoku Kola in v Sibiriji. Količina niklja v teh ležiščih se ceni na 190.000 ton. Sovjetske oblasti so začele graditi več topilnic niklja.

■ Anglija je pokupila v Romuniji velike količine žita in sočivja. Plačala je vse v zlatu in takoj.

■ Nemčija se pogaja v Romuniji za nakup petroleja, žita in drugih živil. Kot plačilo nudi jo nemške marke in zamenjavo blaga.

■ Na zapadni fronti je padel v dvoboju z nekim francoskim letalom nemški pilot von Richthoffen, sin slovitega nemškega letalca, ki je v svetovni vojni sestrelil sam nad 80 sovražnih letal in tik pred koncem vojne sam padel v dvoboju s sovražnim letalom.

■ Poljsko luko Gdinjo so Nemci preimenovali v Gotenhafen.

■ Po zasedbi vzhodne Poljske po ruskih četah je bil umorjen na svojem domu edini beloruski narodni poslanec v varšavskem parlamentu Pimonov. Poslanca so ubili njegovi politični nasprotniki.

■ Vojvoda Windsorski se je s soprogo vrnil po treh letih v London. Angleški listi poročajo, da bo vojvoda odšel na francosko fronto.

■ Nemško topništvo je do tal porušilo malo mestec Perl v Posarju, kjer so francoske čete napredovale in se približale nemškim utrdbam.

■ Egiptski vojni minister je odredil, da se zgradi 9 vojnih ladij, ki bodo jedro nove egiptске vojne mornarice.

■ Avstralska vojska bo ostala doma in bo branila svojo lastno zemljo. Na evropska bojišča bo morda kasneje poslala Avstralija del svojih čet, ako bo položaj dopuščal in ako bo vojna nevarnost med Anglijo in Japonsko odстранjena.

■ Amerikanci so spustili te dni v morje novo najmodernejšo križarko, ki ima 10.000 ton.

■ Nemške podmornice so dosedaj potopile raznih angleških trgovskih ladij v skupni tonaži okrog 120.000 ton.

■ Nemški izdatki v svetovni vojni so znašali 150 milijard mark. Z davki so dobili 20 milijard, z vojnimi posojili pa 90 milijard. Sedaj računajo Nemci, da bodo izhajali z davki, ki so preračunani na 24 milijard letno.

■ Na Danskem so omejili avtomobilski promet, da prihranijo na bencinu. Ta ukrep je imel za posledico, da mora počivati nad 75.000 avtomobilov.

■ Sloni in kamele iz živalskega vrta v Hamburgu bodo uporabili za pomoč pri poljskih delih. Nadomeščali bodo traktorje.

■ Danski listi poročajo, da je v Nemčiji vse pripravljeno za izselitev 18 milijonov prebivalcev iz ogroženih pokrajin v notranjost države. Istočasno je tudi vse pripravljeno za prenos umetnin iz muzejev in cerkva na deželo.

■ Poljske ujetnike dodeljuje nemška vojska komanda posameznim kmetom, da jim pomagajo kopati krompir in opravljati druga kmetijska dela.

■ Nagrade v angleški pomorski vojni. Angleška vlada objavlja, da pripadejo tri četrtine čiste vrednosti uplenjenih ladij sovražnih držav državi, četrta četrtina vrednosti pa se razdeli po posebnem ključu med častnike in moštvo, ki so ladje uplenili. Enako odredbo je izdala v sporazumu z Anglijo tudi francoska vlada.

■ Mehika namerava zapleniti nemške petrolejske parnike, ki so se zatekli v njene luke. Z zaplenbo teh parnikov bo mehiška vlada kri-la dolg Nemčije za dobavljeni petrolej.

■ Slovaški vojaki bodo stražili Poljsko. Na Slovaškem je bila odrejena splošna mobilizacija. Po naročilu Nemčije bodo baje slovaški vojaki vzdrževali na Poljskem red, nemške čete pa bodo premeščene na zahodno fronto.

■ Poljska industrija je bila po veliki večini v tujih rokah. Francoski kapital je vložil v poljsko industrijo 377 milijonov zlotov, ameriški 267 milijonov zlotov, nemški 191 milijonov zlotov, belgijski 190 milijonov zlotov, švicarski 123 milijonov zlotov, angleški 78 milijonov zlotov in holandski 56 milijonov zlotov. Skupaj se ceni udeležba tujega kapitala v Poljski na 1282 milijonov zlotov.

Iz tujine

■ Eno milijardo lir bodo potrebovali Italijani za odkup nemških posestev v Južni Tirolski, ki je pripadla po svetovni vojni Italiji in odkoder se bodo morali izseliti vsi Nemci na podlagi dogovora med Hitlerjem in Mussolinijem.

■ Na francoski fronti je padel sin bivšega predsednika francoske republike Louis Deschanel.

Doma in drugod

Znižana cena soli

Na predlog finančnega ministra dr. Šuteja je ministrski svet sklenil znižati cene soli. Tako se bo znižala cena soli za živino od 1'25 na 0'50 din za kilogram, kuhinjski soli pa zaenkrat od 2'50 na 1'50, pozneje pa na 1 din za kg. V nekaj dneh bo o tej stvari objavljena posebna uredba. Efekt v korist konsumenta bo znašal 160 milijonov pri ceni 1'5 in nad 200 milijonov pri ceni 1 din za kg kuhinjske soli.

Prepoved zborovanj na Hrvatskem

Hrvatski ban je izdal uredbo, s katero je začasno prepovedal vse javne shode in sestanke, da bi se preprečile vse nepravilnosti in onemogočilo širjenje alarmantnih vesti med narodom. V tej zvezi je bilo objavljeno naslednje poročilo:

»V zadnjem času se je pripetilo nekoliko incidentov, ki so jih izzvali zlonamerni ljudje zgolj z namenom, da bi škodovali ureditvi razmer ter uvedbi pravičnega reda v banovini Hrvatski. Ti ljudje, ki delajo ali iz osebne zlobe ali pa so tudi plačanci, skrivajo svoje odvratno protinacionalno razdorno delo pod lažnim nacionalizmom. Da bi se delovanje teh elementov lažje podvrglo nadzoru in da bi se onemogočila njihova brezvestna borba, se prepoveduje do preklica prirejanje vseh javnih manifestacij in zborovanj. Prav tako se opozarja prebivalstvo, da bodo oblasti proti razširjevalcem in raznašalcem lažnih in alarmantnih vesti, kakor tudi proti rušiteljem javnega miru in reda postopale najstrožje in brezobzirno po zakonu, ne glede na osebo ali motiv dejanja samega.«

Jugoslovanska nacionalna stranka

V sredo 20. septembra se je vršila v Ljubljani seja sreskega odbora JNS za ljubljansko okolico.

V nedeljo se je vršila seja sreskega odbora v Mariboru. Na obeh sejah je poročal minister v p. dr. Albert Kramer.

Beograjska opozicija

Šef staroradikalov Aca Stanojević je prispel pretekli teden v Beograd, kjer se je sestal z Ljubo Davidovićem. Aca Stanojevića je večkrat obiskal minister pravde dr. Lazar Marković.

Podpore družinam vpoklicanih

Na podlagi sklepa ministrskega sveta bodo dobivali vojni obvezniki, ki se pozivajo na orožne vaje, a nimajo sredstev za vzdrževanje svojih družin, posebne državne podpore.

Tudi oni kmetski posestniki, ki oddajajo svojo živino vojaškim oblastem, dobe izplačano posebno odškodnino.

Spremembe mestnih županov

Kr. vlada je izdala uredbo, ki pooblašča notranjega ministra, da sme imenovati komisarije v Beogradu in Ljubljani. Za imenovanje komisarija v Zagrebu in je bil pooblaščen hrvatski ban. V Beogradu in Zagrebu so bili komisariji že postavljeni.

Prepoved javnega radijskega sprejemanja

Beograjska policijska uprava je prepovedala sprejemanje tujih radijskih vesti na ulicah, trgih, v javnih lokalih ali odprtih zasebnih stanovanjih. Ta odredba je bila izdana tudi po drugih mestih in tudi v Zagrebu. Beograjska poli-

cijska uprava je utemeljila svojo odredbo z nevarnostjo naše države in da je zato potrebno posvečati vso pozornost raznim pojavom, ki bi imeli značaj propagande v korist ali škodo ene ali druge vojskujoče se države.

Kaj bodo ustanovili

V hrvatskem časopisju se je razvnela razprava o tem, katero telovadno organizacijo naj ustanove v nadomestilo nekdanjega Hrvatskega Sokola. Večina se je izjavila za »Hrvatskega junaka«, drugi se ogrevajo za društvo »Hrvatskega bratstva«, pristaši »Križarjev« pa vztrajajo na svoji organizaciji.

Muslimani v strahu

Sarajevska »Muslimanska svijest« razpravlja o bodočnosti muslimanske politične organizacije in se boji, da ji ne bi nova državna preureditev škodovala, zato poziva svoje pristaše k skupnosti in pravi, da bodo morali zaradi tega v bodoče še bolj zediniti vse muslimanske sile in ohraniti za vsako ceno politično edinstvo muslimanskega življa. »Ne izstopajte iz muslimanskih vrst in ne nasedajte raznim političnim speku-

kozaki, ki se jih tudi naši nekdanji vojaki živo spominjajo, so v sedanji Rusiji takele opremljeni. Na sliki vidimo oddelek kozakov, ki je vkorakal v vzhodne predele Poljske.

lantom, ki žele razbiti sloglo med muslimani,« pravi ta muslimanski list in nadaljuje: Počakajte še kratek čas, da se bodo prilike razčistile. Takrat bomo pričeli z borbo za avtonomno Bosno.

Izjava bana Šubašića

Po avdienci pri Nj. Vis. knezu namestniku je dal hrvatski ban g. dr. Ivo Šubašić novinarjem daljšo izjavo, v kateri poudarja, da je ves hrvatski narod sprejel sporazum s polnim razumevanjem, radostno in dostojanstveno z občutkom gotovosti, da se prične sedaj doba ustvarjanja novega dela. Vsi poskusi, da bi se sporazum drugače prikazal narodu, so le želje onih, ki bi radi služili sebi in svojim interesom.

Slovenski socialisti

so zborovali v Celju v nedeljo 17. septembra pod predsedstvom Adolfa Jelena in županov Klenovška iz Trbovelj in Malovrha iz Hrastnika. Zbor je sklenil resolucijo, ki med drugim poudarja potrebo po organizaciji socialistične stranke v zvezi in sporazumu s socialisti na Hrvatskem in v Srbiji.

Vlada ima zakonodajno oblast

Kraljevi namestnika so predpisali uredbo o izmenjavi obstoječih predpisov in uveljavljanju novih, ki se glasi takole:

Ministrski svet more do sestanka narodnega predstavništva z uredbami izpremeniti obstoječe zakone, uredbe, pravilnike in ostale predpise ter izdati nove, v kolikor zahtevajo to javni interesi. Te uredbe se morajo predložiti v odobritev narodnemu predstavništvu čim se zopet sestane.

General Kilar

V Vranju je nenadoma umrl slovenski general Adolf Kilar. Bil je več let poveljnik tamšnjega pešadijskega polka in komandant mesta. Letos, na kraljev rojstni dan je bil povišan za brigadnega generala in premeščen za pomočnika divizionarja v Stipu.

Njegov pogreb v Vranju je pričal, kako zelo je bil priljubljen pokojni general pri ljudeh. Vsa oblastva, šole in društva so ga spremljali na poti do žel. postaje, odkoder so ga prepeljali v Ljubljano in tu pokopali.

Državna in samoupravna štednja

Finančni minister je odredil štednjo za državne in samoupravne ustanove. 1. Da se pasivna državna podjetja prodajo ali likvidirajo. 2. Odpravijo se naj nepotrebne pisarnije (birokracije). 3. Prireja se naj čim manj komisij. 4. Nepotrebni reprezentativni stroški se naj opuste. 5. Ukinejo naj se vse davčne in druge prednosti. 6. Omejuje naj se gradba palač. Za rentabilne stvari pa ni treba štediti. Pri štednji pa je tudi važno, da je uprava poštena, na kar bo vlada sporazuma prav posebno pazila.

Kmetska mladina

Dolnja Bistrica

V nedeljo, dne 24. septembra je naše mlado Društvo kmetskih fantov in deklet z velikim uspehom igralo Golarjevo »Vdovo Rošlinko«. Ob tej prvi naši prireditvi pozdravljamo vse tovariše in tovarišice širom Slovenije in jim ponosni kličemo: Krepko naprej mladi rod! Ne pozabimo samega sebe; z delom in žrtvami bomo dosegli vse tisto, kar še danes nimamo.

Bohinjska Bistrica

Ves naš Bohinjski kot je tudi še sedaj še vedno pod vtisom velikega kmetsko-mladinskega tabora, ki je pravi resničen mejnik med preteklostjo in sedanjim časom. Stopamo po novi poti, ki bo nas vse popeljala k lepšemu življenju.

Sv. Jurij ob južni železnici

Radi zadnjih dogodkov smo bili prisiljeni lepo pripravljeno manifestacijo kmetske mladine odpovedati. Ze nekaj tednov so se pripravljali fantje in dekleta na tekmo iz kmetskega dela, pa smo nazadnje kljub vsemu morali počakati na nove dni. Drugače pa je kmetska mladina pri nas zavedna in krepko dviga zeleni prapor svobode za dvig in vstajenje vasi.

Najvernejši glasnik slovenskega podeželja je že dvajset let Kmetski list. Prijatelji, odprite mu vrata v vsako pošteno kmetsko hišo!

Kaj pravijo?

Zadnja »Delavska pravica« objavlja sledeče izvlečke iz papeških okrožnic, ki se glase:

Prav tako pa se nobena stranka ne sme posluževati imena vere, da bi s tem dala zavetje svojim lastnim političnim naziranjem. »Kdor meša Cerkev v strankarske prepire in se hoče posluževati njene opore, da bi laže triumfiral nad svojim političnim nasprotnikom, ta brezobzirno izrablja vero.«

(Leon XIII.)

Ali naj se katoličani iste dežele združijo v eno samo stranko?

Tega jim ni treba storiti. Katolištvo nudi visoka in zelo dragocena spoznanja za ureitev gospodarskega in političnega življenja. Oblikuje vesti in goji kreposti, ki so nujno potrebne tako javnemu kakor zasebnemu življenju. Obenem pa prepušča človeku skrb in plemenito nalogo, da si poišče načine njih uporabe in rešitve v posameznih primerih spremenljivega vsakdanjega življenja. In v teh posameznih stvarnih položajih, v

preseji dejstev in v izbiri sredstev ne more nihče hoteti biti nezmotljiv. Dasi je res, da mora vse oživljati isti katol. duh, vendar ne more nihče izmed njih nastopiti kot kak izključni predstavnik katoličanstva.

Kaka »Katoliška stranka« bi povzročila dvojno škodo, ker bi se na eni strani zdela, da smatra za katoličane druge vrste tiste odkrite vernike, ki ne bi delili njenega političnega mišljenja, in ker bi na drugi strani s svojimi dvomljivimi ali celo pomanjkljivimi nastopi škodovala katoliškemu imenu pri drugih državljanih. (Pij XI.)

Razstava slovenske obrti v Ljubljani

Razstavni odbor naznanja, da je v smislu sklepa svoje zadnje seje zaradi napetega mednarodnega položaja prekinil začeto delo za razstavo in Razstavo slovenske obrti, ki je bila določena za čas od 7. do 16. oktobra t. l., preložil na poznejši, primernejši čas. Razstavni odbor je o tem s posebnim obvestilom obvestil tudi vse prijavljene razstavljalce s prošnjo, da izdelke — v kolikor nimajo še gotovih — dokončajo in pripravijo za poznejši, primernejši čas, o čemer

bodo še obveščeni. Vendar bo v proslavo desetletnice dela Zavoda za pospeševanje obrti pri Zbornici TOI izšel v pozni jeseni posebni zbornik s prispevki strokovnjakov o delu in položaju obrtništva v dvajsetih letih svobodne države.

Iz naših krajev

× Milijon vreč za pesek. Poveljstvo za obrambo Varšave je pozvalo žene v Varšavi, naj jim priskočijo na pomoč pri šivanju vreč za pesek. Vojaške oblasti potrebujejo takoj milijon takšnih vreč.

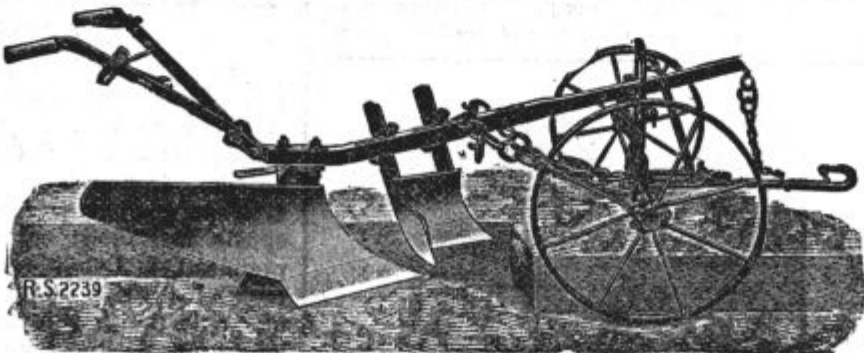
× Roji čebel so napadli voznika Stjepana Prodana v okolici Splita. Voznik se je rešil s tem, da se je pokrill z odejo, oba konja so pa čebele tako opikale, da sta kmalu poginila.

× Dosti sliv — dosti žganja. Obilna letina sliv napravlja kmetom velike skrbi, kam s pridelkom. Prodati ne morejo vsega, posušiti tudi ne in ne preostaja jim nič drugega, kakor da ga pokuhajo v žganje kolikor morejo. Neki dan so trije kmetje v bližini Djakova v Slavoniji kuhali žganje. Nakuhali so ga že 50 litrov. Kuhali so celo noč. Drugi dan so našli sosedje vse tri kuharje kakor mrtve ležati okrog kotla. Može so popili vseh 50 litrov žganja, kolikor so ga skozi noč nakuhali. Z mrzlo vodo so jih spet obudili k življenju.

× Divjanje strele. Pri posestniku Petru Jenku v Godešiču pri Škofji Loki je udarila strela najprej v hruško na vrtu, drugič pa naravnost v hišo. Divjanje strele po hiši je bilo strašno. Razbila je opeko na strehi, pobila 42 šip, odnesla in razbila pet vrat, razpokala zidove, raztrgala vso električno napeljavo in napravila še veliko druge škode. Ko je udarila strela, je bilo v hiši osem oseb. K sreči ni bil noben mrtev. Nekatere je vrglo po tleh in jih le nekoliko omamilo.

× Kobaltovo rudo so našli na zapadnih obronkih planine Zelina v dolini Ibra. To je prvo najdišče te redke rude v naši državi. Največ kobaltove rude je v Afriki. Okrog 70% svetovne produkcije kobalta dobivajo iz belgijskega Konga in francoskega Maroka. Kobalt se uporablja največ pri produkciji posebne vrste jekla.

Sack-ovi plugi so najboljši

Dospela je nova pošiljatev Sack-ovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev surovin in s tem tudi plugov. Dalje nudimo po ugodnih cenah razno drugo kmetijsko orodje, stroje, zaščitna sredstva, umetna gnojila in razna hraniva ter druge potrebščine. V zalogi jih ima

Kmetijska družba in njena skladišča
v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu

Iv. Nemec:

MOLK

(Nadaljevanje)

Joža je stopil v kamro in pogledal očeta, ki ga je s pogledom naravnost požiral. Hitreje je kar odleglo, da je mogel ustaviti oči tudi na živem telesu. Vse pike na stropu je že po trikrat, desetkrat, po stokrat preštel. Kolikokrat je preštel tudi cvetne liste rože, ki je bila naslikana na steni, morda kar petstokrat, odkar je Mica drgnila njegovo zmrzlo telo.

Takole, Joža. V pest nasuj nekaj kapljic droženke, potem pa rahlo drgni navzdol, je mečila Mica in žalostno pogledala moža.

Kako dolgo moram drgniti?

Bom že rekla! Poizkusi, da bom videla, kako boš napravil!

Mislím, da...

Počasi in rahlo pritiskaj, ker očeta boli! — Tako?

Dobro je, samo bolj počasi! —

Hitro skuhajte mati žgance. Takoj bodo gotovi, samo malo potrpi.

Ko je Mica stopila v kuhinjo, se je zelo prestrašila Anke, ki je baš tedaj stopila na prag.

Tako sem sem ustrašila, Anka!

Prehitro sem prišla, in me niste pričakovali!

Ali, človek je zamišljen in poln skrbi, pa ga vsaka stvarca zmeša.

Mrzlo je zunaj, da kar skozi obleko brije.

Letos smo zgodaj dobili mraz in z mrazom vred polno nesreč.

Tudi pri nas ni nič boljše, zato sem ravno prišla: prosim vas Mica, če bi mi dali malo droženke!

Mica je hotelá nekaj reči, pa jo je Anka pretrgala.

Veste — nesrečo smo imeli. Snoči je prišel oče pozno domov in obležal pred pragom ves zmrzel.

Anka! — je hlastnila Mica! —

Vsega trdega smo spravili v sobo, pa bi vas prosila za malo droženke, da mu obdrgnemo ude.

Ali veš, Anka, da sem skoraj celo noč bedela in rešila moža gotove smrti!

Kako?! —

Pred pragom sva ga našla z Jožom vsega zmrznjenega.

Anka je pogoltnila slino in otožno pogledala Mico, ki je isto tako presenečeno zrla mlado sosedo.

Veste, Mica, je počasi nadaljevala Anka, najstrašnejše je to, da sta snoči na smrt pretepla mojega fanta.

Kdo, kje, kdo je pretepel? Koga?

Oče in — no, stric Primož! Pri Tomazinu so pili in...

Moj mož! —

Da, oba z mojim očetom; pretepla sta ga zaradi tega, ker ga imam rada; oče pa pravi, da je radost velika ničla, samo denar, denar!

Denar! — je narahlo ponovila Mica in z odprtimi usti gledala v Anko.

Oče me je radi tega že dvakrat pretepel. Pravi, da je ljubezen oslova senca in konjska figa. Dokler bom živ, ne boš imela bajtarjev in pohajkovalcev, mi je zabičal včera, preden je šel z doma.

Pri Tomazinu se je to zgodilo?

Da, pili so v gostilni pozno v noč. Nenadoma je stopil v gostilno Tone in hotel popiti kozarec vina, pa mu je oče zagnal v glavo steklenico.

Za pet ran...

Planila sta nato oba na reveža.

Moj mož?

Da, oba z mojim očetom. Pretepla sta ga po mili volji, ker se ni mogel braniti. Udarci s steklenico je bil tako močan, da je omedlel.

Strašno! —

Oče je rjovel in vpil na ves glas — češ, rekel sem puncí: Dokler bom živ, ne boš imela potepinov!

Ali je to mogoče?!

Pa še kako! To imaš bajtarski potepin, je vzklikal in zopet udaril.

Praviš, da je Primož...

Ja, ko je oče udaril, se je pridružil tudi stric in sunil. Toneta je nato rešil gostilničar; s pomočjo hlapca so ga odvedli na hlev.

Za pet ran, saj to vendar ni človeško... in celo Primož je pomagal.

Oba!

Kdo ti je povedal?

Slanova Danica mi je prišla povedat.

(Dalje.)

× **Železniško direkcijo** dobi Novi Sad, kakor je nedavno obljubil prometni minister g. inž. Beslic posebni deputaciji. Prvotno je bila

× **Trgovinski minister** dr. Ivo Anders je sprejel pretekli teden upravni odbor jugoslovanskega Feniksa, ki je ministru obrazložil potrebo o učinkoviti sanaciji te zavarovalne družbe.

× **Strašna avtomobilska nesreča** se je dogodila na Brodu pri Boh. Bistrici. Avtobus je zadel v trhljo ograjo in se prevrnil v Savo, pri čemer je našla smrt mlada Ravnikova družina, oče, mati in dva sinčka.

× **Mariborska policija** je aretirala nevarnega vlomilca Franca Lebečnika. Z aretacijo je bil pojasnjen nedavni vlom v zlatarno Ackermann in Kindl v Ptuj. Lebečnik je priznal vlom in izpovedal tudi kam je skrnil ukradene predmete. Policija je res našla v neki šupi pri Slov. Bistrici 5 zlatih ženskih ur, 17 zlatih uhanov, 10 zlatih broš, 4 zlate križce itd. Pod mostom v Mariboru pa so našli 10 ur.

× **V Brežicah** so orožniki aretirali dva mladeniča, ki sta poskušala zamenjati ponarejeni 50dinarski kovanec nove izdaje. Mladeniča sta bila izročena sodišču.

× **Teča** je strahovito razbijala po hrvatskem Zagorju in napravila revnemu prebivalstvu silno škodo.

× **Požar** je uničil na Duplici pri Kamniku skladišče za bombaž tovarne »Jugofilc«. Škoda znaša okrog 300.000 din, ki je krita z zavarovalnino.

× **Sprememba v SUZORju.** Minister za socialno politiko je odstavil sedanjega predsednika Središnjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in imenoval za komisarja Jurija Gašperca.

× **Na Ilovi gori** nad Dobropoljem je strela udarila kmetskega fanta Toneta Miklavčiča, ko je peljal z njive domov voz krompirja. Fanta in oba konja je strela na mestu ubila.

× **Zagrebska občina** je najela 180 milijonov dinarjev posojila za zgradbo zaklonskega silosov za živila in drugih naprav za slučaj potrebe mestnega prebivalstva.

× **Pravice članov in svojecev v času vojaškega službovanja** odreja zakon o zavarovanju delavcev takole: Članstvo za onega člana, ki je pozvan na orožne vaje, v času orožnih vaj ne preneha. Postransko je, če je član zaradi orožnih vaj odjavaljen ali ne, ker se mora čas, ki ga je dejansko prebil na orožnih vajah, dokazati z vojaško knjižico ali potrdilom občine. Član in delodajalec nista dolžna plačevati za čas orožnih vaj zavarovalnih prispevkov. Za oni čas, ko je član na orožnih vajah, član sam za sebe nima nobene pravice do dajatev za bolezen, ker je za ta čas preskrbljen po vojaških zakonih. Kakor hitro pa se član vrne z orožnih vaj, ima pravico do zdravljenja in bolniških podpor na račun Okrožnega urada, tudi za ono bolezen, ki jo je dobil na orožnih vajah. Član pa mora to svojo pravico dokazati s potrdilom vojaške ali občinske oblasti, da je bil na orožnih vajah in s potrdilom delodajalca, da je bil do nastopa orožnih vaj zaposlen in zavarovan. Član mora svoje obolenje takoj prijaviti pristojnemu uradovemu zdravniku. Družinski člani zavarovane imajo pravico do zdravljenja pri Okrožnem uradu za oni čas, ko je član na orožnih vajah, kakor če bi član ta čas delal in bil zavarovan. Družinski člani, ki hočejo dobiti bolniške dajatve ob času orožnih vaj svojega hranitelja, se morajo izkazati pri uradovem zdravniku s potrdilom delodajalca, do kdaj je bil njen vzdrževatelj zaposlen ter s potrdilom občine, od kdaj služi orožne vaje, kakor tudi s potrdilom občine po § 45. t. 5. ZZD, da so dejansko odvisni od njegovih dohodkov.

× **Hrvatska** se upravno naglo organizira. V soboto je ban dr. Šubašić imenoval načelnike vseh oddelkov banske oblasti.

× **Železno rudo** so našli v bližini Šibenika. Ruda vsebuje nad 50 odstotkov železa.

Delajmo v redu in miru

Nekaterih ljudi se je v dneh zadnjih svetovnih pretresljajev polastila neka čudna nervoznost in nerazsodnost. Pri tem lahko z veseljem ugotovimo, da niso to bili kmetje, ampak ljudje drugih poklicev, izbrani za to, da bi človeka na kmetih vodili in mu pomagali iz dušnih in telesnih tegob.

No, naš kmetski človek gre mirno mimo takih modrijanskih pojavov, ker iz izkušnje ve, da vse prej propade in izgubi svojo vrednost kakor zemlja in to, kar pride iz nje, namreč kruh.

Spričo tega nas tudi ne more nihče spraviti iz ravnotežja, da ne bi svoje zemlje vestno obdelovali in skrbno pospravili vseh sadežev in pridelkov. Vse, kar nam je zemlja rodila, bomo hvaležno sprejeli in skrbno spravili. Česar ne potrebujemo zase in ne moremo spraviti v denar, bomo pač shranili. Saj vemo, da čez sedem let vse prav pride. Sadje bomo sušili, z žitom varčevali, povsod in dosledno pa gospodarili tako, da bomo skušali prihodnje leto pridelati še več kakor letos.

Tega načela se bomo držali v živinoreji in tudi v poljedelstvu. Skušali bomo prirediti in pridelati več in boljšega blaga kakor doslej, da bomo sami imeli dovolj, za odvišek pa dosegli kar najboljšo ceno.

Naravnost zločinsko pa ravna, kdor nas hoče v teh resnih časih begati, češ, da ni treba delati, pospravljati pridelkov in skrbeti za nove. Prav v dneh, ko se drugod po svetu zaradi izrednih prilik toliko dobrin uniči, je treba, da jih imamo mi, ki nas to gorje še ni zajelo, dovolj na razpolago. Za dobro ceno bomo z njimi lahko postregli potrebnim in preskrbeli sami sebe, ker človek ne ve niti ure ne dneva, kdaj ga naključje samega pahne v potrebo.

Verjetno in skoraj gotovo je, da s sedanjimi dogodki v svetu prihajajo novi časi za neposredno prizadete, a tudi za opazovalce. Tem novim časom se je treba prilagoditi in skrbno v sedanjosti delati tako, da bomo popolnoma pripravljeni za bodočnost, naj nas obišče v kakršni koli obliki.

Važna izjava bana dr. Šubašića

Na razne vznemirljive vesti, ki se širijo po državi, je dal hrvatski ban naslednjo izjavo:

»Kakor ste že sami opazili, je ministrski svet izdal važen odlok, da se bo odvzeta živina plačala in plača tudi v bodoče, v kolikor bodo to zahtevali državni interesi. V najbližjih dneh boste videli, da so bili vsi pozivi na vojno dolžnost samo začasni in da se bodo prvi vpoklicanci vrnili na svoje domove, kar se bo zgodilo v nekaj dneh. To bo najbolj učinkovito demantiralo vse poskuse raznih defetističnih elementov, kakor tudi vseh onih, ki so proti nam sovražno razpoloženi. Vse one siromašne družine, katerih hranitelji bodo začasno opravljali vojaško obveznost in dolžnost do domovine, bodo v oskrbi države in bodo od nje prejeli podporo.«

× **Strahovito maščevanje.** V okolici Somborja je nekdo ustrelil zidarskega pomočnika Vlaha Šandorja. Truplu je iztaknil oči in takega vrgel na kup slame in zažgal. Zločin je odkril drugo jutro Šandorjev oče. V kupu so našli Šandorjevo denarnico, iz česar sklepajo, da ni bil zločin izvršen iz roparskih, temveč iz maščevalnih pobud.

× **Vaška bitka** se je vnela med 400 fanti in dekleti v Bosanski Grehovi. Fantje in dekleta so obirali lešnike. Po opravljenem delu so pričeli plesati in se zabavati. Naenkrat je počil strel in vnela se je huda bitka, ki so se je udeležili vsi. Posegli so vmes noži in na tleh je obležala cela vrsta ranjencev. Šele, ko so nastopili starejši možje, se je mlada kri pomirila. Boj se je vnel zaradi ljubosumnosti.

× **Generalna direkcija železnice** je odobrila posebno ugodnost za prevoz sliv v notranjem prometu z veljavnostjo od 15. sept. do 30. okt. Ugodnost velja za sveže pakirane in nepakirane.

× **Oprostitev od vojakov.** Službeni list kr. banske uprave prinaša v št. 75 spremembe in dopolnitve ukaza o oprostitvah od vojaške službe.

× **Šola za sestre pomočnice** grade v Zagrebu. Učenke bodo stanovale v šoli. Prostora bo za 60 učenk. Zgradba bo stala tri in pol milijona dinarjev.

× **Uprava beograjske policije** je pričela strogo kaznovati vsakega razširjevalca alarmantnih vesti, ki narod begajo in razburjajo.

× **Mariborska policija** je ustrelila znanega razbojnika Alojzija Rogana. Večina Roganove vlomilske tolpe je že pod ključem, sedaj je tudi glava te družbe odstranjena in ljudje so se globoko oddahnili.

Uredba o pobijanju draginje

Kr. vlada je izdala zelo potrebno uredbo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije. Uredba prepoveduje kupičenje življenjskih potrebščin in ostalega blaga. Prepovedano je večkratno prekupčevanje življenjskih potrebščin. Prepovedani so dogovori v namenu, da se določajo cene življ. potrebščinam in ostalemu blagu. Cene blagu morajo biti povsod vidno označene.

Najemnine za stanovanja in lokale bodo urejene s posebno uredbo.

Vsi prekrški bodo strogo kaznovani.

Pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje se ustanovi odbor za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije, ki ima nalogo proučevati vprašanje draginje in brezvestne špekulacije in predlagati ministru za socialno politiko in narodno zdravje izdajanje novih ukrepov.

× **Velik vodovod** so pričeli graditi v splitski okolici, kjer je pomanjkanje vode najtežji udarec za tamošnje prebivalstvo. V poletnih mesecih morajo hoditi revni kmetje po 20 do 30 kilometrov daleč po vodo. Načrt za vodovod je izdelalo gradbeno ministrstvo. Stroški bodo znašali 28 milijonov din. Vodovod bo dogotovljen 1. 1941. Z novim vodom bo preskrbljeno z vodo 18.000 prebivalcev iz 32 vasi.

× **Za dograditev zgradb zagrebske visoke šole** bo izplačanih iz državnega proračuna 30 milijonov dinarjev.

× **Naša država uvaža letno od 2000 do 4000 in še čez vagonov** starega železa v vrednosti 30 do 40 milijonov dinarjev. Naša železna industrija pretopi to staro železo v Martinovih pečeh v jeklo. Uvoz starega železa iz drugih držav je vsled vojne otežkočen ali pa sploh prepovedan. Zato je potrebno, da se v naši državi organizira zbiranje starega železa. Strokovnjaki mislijo, da se bi dalo v naši državi zbrati okrog 5000 vagonov starega železa. Vse staro železo bi se z lahkoto prodalo domačim železarnam.

× **Sadni sejem in sadna razstava** v Brežicah. Sadjarske podružnice brežiškega in krškega sreza priredijo v prostorih državne mešč. šole v Brežicah od 30. septembra do 2. oktobra sadni sejem in sadno razstavo, ki vam bo pokazala naše najboljše vrste sadja, ki uspevajo v Spodnjem Posavju.

× **Beograjska meška gimnazija** obhaja letos stoletnico svojega obstoja. Bivši dijaki te gimnazije bodo priredili začetkom oktobra znamenito, umetniško in književno razstavo, ki naj pokaže njihove uspehe na prosvetnem in kulturnem polju.

× **Koliko je držav v sedanjih vojni?** Oba tabora sta sledeča: na strani Nemčije pomaga aktivno s svojimi četami neodvisna republika Slovaška, na strani Poljske so: Anglija, Francija in angleški dominijoni: Indija, Avstralija, Kanada, Nova Zelandija in Južna Afrika. Prekinili sta vse stike z Nemčijo, toda nista napovedali vojne Egiptu in Iraku. Za bivšo Češkoslovaško je dr. Beneš izjavil, da se tudi ona bori proti Nemčiji.

× **V Mariboru je umrl državni pravnik dr. Ivan Hojnik.** Pokojni je bil spoštovan in priljubljen pri vseh, ki so ga poznali.

× **Razglas o cenah, veljavnih za seno in slamo.** Ministrstvo vojske in mornarice je z razpisom E. P. broj 11.466 od 7. septembra 1939. odobrilo za seno in slamo naslednje cene: za Ljubljano, Mojstrano, Škofjo Loko in Boh. Belo do 60 par za kg; za Maribor, Celje, Slov. Bistrico in Vrhniko do 60 par za kg. Povišek cen za slamo pa je naslednji za Ljubljano, Celje in Škofjo Loko do 34 par; za Slov. Bistrico, Boh. Belo, Mojstrano in Vrhniko do 32 par za kg. — Za prešano seno in slamo do 5 par višje. Za Zidani most in Trbovlje veljajo iste cene, kakršne so določene za Celje, za Falo pa, kakršne so določene za Maribor.

× **52.000.000 din za zaščito prebivalstva.** Beograjska občina bo najela posojilo 52 milijonov din za pasivno zaščito civilnega prebivalstva 125 milijona bodo uporabili za tehnično opremo v pasivni obrambi, 10.000.000 za stroške evakuacije vseh otrok, če bi bila potrebna, 30 milijonov pa je namenjenih za nabavo rezervne zaloge živil.

× **Koliko je nemških vojnih letal?** Angleški list piše, da je razpolagala Nemčija v maju letos s 7000 letali prve linije in 1500 letali, ki jih je dobila ob priliki zasedbe Češke in Moravske. Od letal prve linije je 3000 bombarderjev. Za pogon teh motorjev je treba dnevno 3000 ton ali letno 1 milijon ton bencina. V vojni s Poljsko je zgubila Nemčija 600 letal.

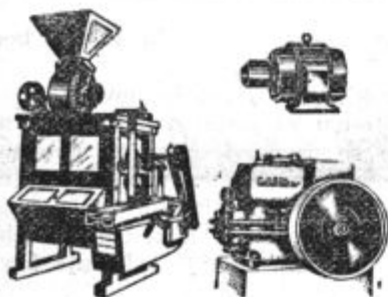
× **Izvoz vina iz Slovenije.** V avgustu so vinogradniki in trgovci izvozili iz Slovenije 159 tisoč 107 litrov vina. Do avgusta je bilo v letošnjem letu izvoženih iz Slovenije v Nemčijo 818.503 litre vina, v Češko 20.422 litrov, v Holandsko 891 in na Poljsko 923 l vina.

× **Boksit za Nemčijo.** Ker je prevoz aluminijeve rude boksita iz Dalmacije onemogočen po morju v Nemčijo, so pričeli s prevozom po železnici. Ta prevoz je sicer dražji, toda vsled potrebe se nemška naročila množe.

× **Slovenija.** Ustanovljena je bila posebna komisija, ki naj pripravi uredbo za prenos pravic na banovino Slovenijo.

× **Sprememba uredbe o izplačilu vlog** pripravlja finančno ministrstvo. Z ozirom na dejstvo, da vlagatelji niso po uveljavljanju uredbe dvigali večjih zneskov iz denarnih zavodov in

Kmeti list izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inzerati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Glavno zastopstvo nemških tovarnov za prodajo Diesel-, bencin-, elektromotorjev. Samoprodaja Turfan mlinov za mletje vsakovrstnega žita v moko ter izdelavo zdroba, kaše, ješprenja itd.

Turnšek Stefan
Ljubljana, Aleksandrova 4

**Kupujte,
čitajte in
širite
„Kmeti list“**

so za vse dvige zadostovala denarna sredstva denarnih zavodov samih, se pripravljajo omiliteljne uredbe o izplačilu denarnih vlog. Po nekod so bili dvigi malenkostni, drugod so se pa celo dvignile nove vloge nad dvigi, tako da je postala uredba že nepotrebna.

× **Dva uradnika banske uprave v Novem Sadu sta utonila v Donavi.** Eden izmed njiju je po nesreči padel iz čolna v vodo, drugi ga je poskušal rešiti. Čoln je zajel vodo in se preobrnil. Oba sta utonila.

Nasveti za hišo in dom

Pod se po pomivanju hitro posuši, če vliješ v vsak škaaf vode žlico salmijaka.

Ako prašiči glodajo les, je znamenje, da imajo preveč kisline v želodcu. Zato jim primešaj med krmo malo krede ali klajnega apna, pa ne bodo več glodali lesa.

Ako te v novi obutvi skele noge, namaži čevlje s čistim špiritom, ki napravi usnje propustno za zrak. Nekateri svetujejo tudi, da je dobro znotraj natreti čevlje z vinskim kisom.

Pepel bukovih drv je prav dobro čistilo za čaše, zrcala in steklenice. Z njim prav lepo osnažiš tudi okvirje štedilnikov. V ta namen stisni polo časopisnega papirja v kepo in jo toliko pomoči v vodo, da bo vlažna. Nato jo potakni v pepel, da se oprime in drgni z njo po kovinastem okvirju štedilnika. Končno ga zbrisi še s čistim papirjem.

Sejmi

1. oktobra: v Podčetrtku, Trbovljah.
2. oktobra: Slivnici pri Celju, Kostanjevici, Litiji, Gor. Logatecu, Dolenj. Hrastniku, Ormožu, Blanci, Kranju, Novem mestu.
3. oktobra: Metliki, Zagorju ob Savi, Ormožu, Ptuj, Dol. Lendavi.
4. oktobra: v Motniku, Zdenski vasi, Ljubljani, Zalcu, Celju, Ptuj, Trbovljah, Sv. Lenartu v Slov. gor., Turnišču, Jurkloštru.
5. oktobra: Toplicah, Mokronogu, Turnišču.
6. oktobra: Mariboru, Pišecah.
7. oktobra: Poljčanah, Brežicah, Celju, Križevcih, Trbovljah.

Kmeti hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo **v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1**
Telefon št. 28-47 Rač. pošt. hran. št. 14.257 Brzjavi: Kmetiskidom
Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

**Daje kratko-
ročna posojila**

**Izvršuje
ostale denarne posle**

Zaupajte denar domačemu zavodu!

Nove vloge
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%
vloge proti odpovedi — 5%
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

EKONOM

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7
(v lastni hiši) Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlarske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Statna zaloge vseh umetnih gnojil (rud. superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilkega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne: Illovač, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

T

ISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, vetbarvni tisk hitro in poceni!

**ISKARNA
MERKUR**

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23
TELEFON ŠTEV. 25-52